

Asia: VN/1680/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi puoluelain muuttamisesta (sähköinen palvelu puolueen perustamiseen)

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausuntonne luonnoksesta hallituksen esitykseksi puoluelain 3 §:n muuttamisesta

Pirkanmaan vaalipiirilautakunta pitää sähköistä menettelyä kannattajailmoitusten keräämisessä ehdottomasti kannatettavana. Vaalipiirilautakunnan näkemyksen mukaan sähköinen vahvaan tunnistautumiseen perustuva menettely itsestään selvän kannattajan varman tunnistamisen lisäksi antaa kannattajalle paperista menettelyä paremman mahdollisuuden tutustua kannattamaansa puolueeseen ja mahdollisuuden poliittiseen harkintaan. Siten Vaalipiirilautakunnan näkemyksen mukaan sähköiseen menettelyyn tulisi ohjata ja mahdollisuuksien mukaan vähitellen kokonaan siirtyä.

Jos menettelyssä päästäisiin täyteen sähköisyyteen, voisi 5000 vaatimusta vähentää. Vahvan sähköisen tunnistautumisen kautta annettu kannatusilmoitus poistaa riskin vääristä kannattajista ja kannatusilmoitusten takana on todennäköisesti nykyistä huolellisempaa harkintaa.

Ehdotuksen mukaan kannatuskorttien keräyksen voisi aloittaa, kun ministeriö on hyväksynyt rekisteröintihakemuksen liitteet 1-3. Kannatuskorttien kerääjän kannalta voi olla ongelmallista, että keräyksen tarkka ajankohta riippuu vaikeasti arvioitavasta viranomaispäätöksestä. Hakemuksen tekijällä tulisi olla etukäteen tiedossa tai ainakin hyvin ennustettavissa, milloin hän voi lähteä keräämään kannatusilmoituksia ja markkinoimaan tulevaa puoluettaan. Tämä voitaisiin järjestää määräämällä enimmäiskäsittelyajan rekisteröintihakemuksen ensimmäiselle vaiheelle.

Sähköisestä järjestelmästä tulisi myöskin tehdä sellainen, että rekisteröintiä hakevan yhdistyksen olisi mahdollista seurata sähköisesti kertyneiden ilmoitusten määrää.

On toivottavaa, että sääntely ja toiminta olisivat mahdollisimman yhdenmukaista kaikissa sähköisissä menettelyissä. Tällöin sekä viranomaisen, että erityisesti kansalaisten olisi helpompaa toimia sähköisessä ympäristössä. Siten sääntely voisi olla mahdollisimman yhdenmukainen esitöissäkin mainitun kansalaisaloitelain kanssa. Esitöissä on annettu selkeä ja hyvä kuva rekisteröintiprosessista. Esitöiden mukainen prosessi ei käy selvästi ilmi ehdotetusta 3§:stä, joka koettiin sekavaksi ja turhan suppeaksi. Pykälää tulisi selkiyttää mahdollisimman samankaltaiseksi kansalaisaloitelain kanssa. Sääntelyn jakaminen useampaan pykälään voisi tuoda toivottua selkeyttä.

Ehdotetun 3 § 2 momentin 4 kohdassa määritellään kannatusilmoituksen sisällölliset vaatimukset. Kohdan mukainen lakisääteinen vaatimus on ”henkilötiedot” Käytettäessä vahvaa tunnistautumista henkilötietojen sisältö tulee jo laista (617/2009). Paperimuodossa toimitettujen kannatusilmoitusten osalta lain mukaiset henkilötiedot määritellään ehdotuksen mukaan oikeusministeriön erikseen vahvistamalla kaavalla. Ottaen huomioon henkilötietojen suojan ja tietojen julkisuuden, voisi olla perusteltua säännellä lain tasolla, mitkä ovat 3§ 2 momentin 4 kohdassa mainitut henkilötiedot.

Lakiehdotuksessa mainitaan tietojen tulevan julkisiksi rekisteröintipäätöksen jälkeen. Esitöiden mukaan, jos vaadittua määrää ei onnistuta keräämään, ilmoitukset eivät tulisi julkisiksi. Myös kielteinen valituskelpoinen ministeriön päätös voidaan tulkita rekisteröintipäätökseksi. Jotta itse lakitekstistä voi riittävällä varmuudella määritellä ovatko kannatusilmoitukset julkisia vai eivät, tulisi asia riittävän selkeästi olla mainittuna itse lakitekstissä. Esimerkiksi ”Kannatusilmoitusten tiedot ovat julkisia, kun yhdistys on rekisteröity puolueeksi”

2. Voimassa olevan puoluelain 2 §:n 1 momentin mukaan rekisteröitävällä puolueella tulee olla 5000 eduskuntavaaleissa, kuntavaaleissa tai europarlamenttivaaleissa äänioikeutettua kannattajaa. Nyt lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa ei ole ehdotettu muutosta vaadittujen kannatusilmoitusten määrään. Sen sijaan kannatusilmoitusten keräämiseen käytettävissä olevaa aikaa on ehdotettu lyhennettäväksi yhdestä vuodesta puoleen vuoteen. Mitä mieltä olette puolueen rekisteröimiseen edellytettyjen kannatusilmoitusten määrästä ottaen huomioon sen, mitä esitysluonnoksessa ehdotetaan?

Pirkanmaan vaalipiirilautakunta kannattaa ajan lyhentämistä. Poliittinen muisti on lyhyt. On perusteltua, että varmuus puolueen muodostumisesta saadaan kohtuullisessa ajassa.

3. Jos tämän hallituksen esityksen mukainen laki hyväksytään, oikeusministeriön tarkoitus on jatkaa hanketta siten, että sen toisessa vaiheessa mahdollistettaisiin samantyyppinen sähköinen kannatustenilmaisu myös vaalien valitsijayhdistysten perustamisessa. Tarvittavat vaalilain (714/1998) muutokset tehtäisiin myöhemmin. Mitä mieltä olette tästä?

Jos kannatatte ehdotusta, voitte alustavasti arvioida myös valitsijayhdistysten kannattajamäärien soveltuvuutta sähköisen menettelyn jälkeen. Tällä hetkellä tarvitaan vaalilain mukaan eduskuntavaaleissa valitsijayhdistyksen perustamiseksi vähintään 100 vaalipiirissä äänioikeutettua kannattajaa ja kuntavaaleissa vähintään 10 kunnassa äänioikeutettua kannattajaa sekä europarlamenttivaaleissa vähintään 2000 äänioikeutettua kannattajaa. Presidentinvaalin valitsijayhdistyksen kannattajamäärävaatimus on 20 000 äänioikeutettua ja siitä säädetään perustuslain 54 §:n 3 momentissa.

Pirkanmaan vaalipiirilautakunta kannattaa hankkeen laajentamista valitsijayhdistyksiin. Sähköisessä menettelyssä on saatavissa samat edut kuin puolueiden kannatusilmoituksissa. Kunnat Suomessa ovat hyvin erikokoisia. Siten kuntavaalien osalta vaadittujen kannattajien määrän suhteuttamista kunnan asukaslukuun voisi pitää perusteltuna. Muutoin vaalipiirilautakunta piti määriä hyvänä.

Ruonala Heidi
Pirkanmaan vaalipiirilautakunta